

5te Juli 1815 faaet en ubegrændset Bemyndigelse til at meddele Bevillinger til Bøndergaardes Nedlæggelse og Sammenlæggelse, men det maa dog ikke forstaaes saaledes, som om dette ligefrem maatte antages at ville meddele Bevillinger til Alt, hvad der ansøgetes om; der skulde først foretages en Undersøgelse. Og Bøng tilføier, at en saadan vilkaarlig Myndigheds Anvendelse „maa faae en mindre eller større Udstrækning efter de til enhver Tid fungerende Regjeringsmænds individuelle Anskuelser“ — det kan gjælde den Dag idag; thi om ogsaa den ærede nuværende Minister siger, at han ikke bruger en saadan Myndighed, saa vil en kommende Minister kunne bruge den, ligesom en foregaaende Minister har kunnet benytte den — og han ender med at udtale, at „under constitutionelle Forhold maa dette bortfalde, og Nedlæggelses- og Sammenlæggelsesretten ordnes ved Lov“. Altsaa seer den ærede Minister, at Bøng ikke finder det passende til constitutionelle Forhold, at en Minister har en saadan Rettighed, som han vilkaarligt efter eget Godtbefindende kan benytte eller lade være at benytte. Nei, lader os faae en Lov, det er i disse som i alle andre Forhold sikkrere end at overlade Afgjørelsen til den paa-gjældende Ministers tilfældige Opfattelse af Forholdene. Bøng gjør gjældende, at „den senere Lovgivning deels har foreskrevet meget betydelige Pengestraffe for Overtrædelser af Fæstelovgivningen, deels etableret en stadig og gjennemgribende offentlig Control med denne Lovgivnings Efterlevelse og gjort dens Overtrædelse til Gjenstand for Forsølgning“. Han siger, at „dersom man uden videre vilde høre den Bøndergaardene paahvilende Fæstetvang og altsaa lade Gierens Ret til at bortkæste Gaarden eller at sælge den som belagt med Fæstetvang gaae over til frit at raade over dens Brug, saa vilde det være en skrigende Uretfærdighed imod Fæstebønderstanden i dens Heelhed“. Men det er netop det, som den ærede Minister forsvarer, at Godseieren ved at dele Gaarden i Stykker, der ere under 1 Td. Hartkorn, skal kunne unddrage sig Fæstetvangen paa disse Stykker og lade dem gaae over i den frie Omsætning, og det er netop overfor denne Betragtning, at den ærede Minister bekæmper,

hvad jeg har bragt i Forslag. Bøng siger endvidere om dette Punkt: „Denne — Bønderstanden“ — vilde derved paa een Gang tabe den hele Fordeel, som Fæstetbaandet nu gjennem Aarhundreder har bragt den, og som Lovgiveren udtrykkelig har erkjendt som denne Stands Ret i Forordn. af 19de Marts 1790, medens Godseierne vandt en ligesaa stor Fordeel, en Capitalværdi af ikke faa Millioner Rigsbankdaler, som de ikke havde mindste Forde til at gjøre Regning paa, da de erhvervede deres Godser“. (Sidenrigsministeren: Hør!) Ja, det skulde den ærede Minister høre; han skulde tænke paa, hvorledes flere af disse Millioner gaae over i Godseiernes Lomme ved den Udstykning til Guse, han nu forsvarer. Dette var nu Bøng og hans Forslag. S. C. Larsen, som jeg antager, at man ogsaa vil respectere som kyndig Jurist (Afbrydelse) — ja, det ærede Medlem er naturligviis meget klogere, end Larsen var, det kan jeg godt forstaae, men jeg skal nu holde mig til Larsen — nævner saaledes, at det var Godseieren forbudt at forøde Bøndergaarde for dermed at forøge Sædegaardenes Avling, hvorimod disse Gaarde skulde bortkæstes paa Fæsterens og Gufes Livstid, og uden at Landgilden kunde forhøies. Det Samme har Bøng sagt; to dygtige Jurister erkjende, hvad jeg ogsaa senere kommer til at omtale, at Landgilden var fastsat een Gang for alle, og at det var ved bestemte Lovbud i Slutningen af forrige Aarhundrede, at Godseierne fik Tilladelse til at kunne forhøie den. Larsen siger fremdeles, at „som Følge af Landets Udtømmelse ved Krigene under Frederik den Tredie, Christian den Femte og Frederik den Fjerde indtraadte der en Periode, da Bønderstandens Kaar vare saa haarde og usle, at det som oftest mere betragtedes som et Onde end som et Gode for en Karl at faae Fæste“, og saa ophører han, hvorledes man dengang tvang Bønderkarle til at tage Gaarde i Fæste; man kunde lægge dem i Vold og Fern, sende dem i Krigstjeneste og andet Saa-dant, naar de ikke vilde tage en Gaard. Paa den Tid havde Godseierne Ret til at tvinge Bønden til at tage Gaarden; nu vil han tvinge ham til at forlade Gaarden. Disse Foranstaltninger — siges der fremdeles — bleve